

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

In detestatione peccati mortalis incipiendum est à cognitione propriæ
imbecillitatis, itemque à timore & spe. Cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

feris ergaltulis, & in lectulis ferreis & igneis cruci-
 buntur. Altera dicitur pœna damni acerbior & ter-
 ribilior, qua impij omni bono carebunt: nam sepa-
 ratos & auulsos se videbunt à Deo, qui omne bonum
 est. Non habebunt vitam, sed misere viuendo mo-
 rientur, quia Deus, quem non habent, vita est: nec
 salutem, quia Deus, quem non possident, salus est:
 nec honorem, quia Deus à quo elongantur, honor
 est: nec diuitias, quia Deus, quo carent, thesaurus est:
 nec voluptatem, quia Deus, cui nuncium remis-
 runt, purissima delectatio est. Procul à beata para-
 disi patria exulati, vt ait Bernardus, cruciabuntur in
 gehenna perpetua, nunquam lucem visuri, nunquam
 refrigerium adepturi, sed per millia millium anno-
 rum in inferno cruciandi, nec inde vnquam liberan-
 di. Vbi nec qui torquet aliquando fatigatur, nec
 qui torquetur, aliquando moritur. Sic enim ignis
 ibi consumit, vt semper reseruet: sic tormenta agun-
 tur, vt semper renouentur.] Istæ pœnæ miseros pec-
 catores post hanc vitam expectant, vt sicut iusti in
 hac vita luce bonæ conscientiæ, & spe futurorum
 bonorum, & in futura inamissibili eorum possessione
 consolantur; ita impij in hac vita tristi inquietudine,
 & in futura æterna pœnarum multitudine crucientur.
 Sed cur Deus, qui misericors est, in miseros pecca-
 tores tot pœnas & tormenta concessit? Certè quia
 iustus est, nec iustitia eius misericordiam tollit, nec
 misericordia eius iustitiam, & debitam vltionem ab
 impijs auertit. In qua tamen vltione misericordia
 non deficit. Si enim vniuersæ viæ Domini misericor-
 dia, & veritas, hæc via, siue hoc opus Domini, quo im-
 pios punit, & damnatos castigat, ita est opus iustitiæ,
 vt in eo misericordia non deficiat. Puniuntur nam-
 que peccatores citra condignū, vt Thomas ait, quia
 tanta est maiestas, & dignitas Omnipotentis Dei,
 vt iniuriæ in eum admittæ, nec tam atrocibus pœnis,
 & in æternum durantibus, sufficienter puniantur.
 Non potest imbecillitas humanæ intelligentiæ mali-
 tiam peccati comprehendere: quam si comprehen-
 disse, pœnas multo maiores peccatoribus destinatas,
 comparatione delictorum leuissimas ac minimas iu-
 dicasset. Cùm diuinam pulchritudinem facie ad fa-
 ciem viderit, tunc Dei misericordiam, & bonitatem
 in remittendis ex parte, ac relaxandis damnatorum
 pœnis, agnosceret. Tunc lætabitur iustus, cùm viderit
 vindictam,] & vltionem esse minorem peccato cog-
 noscens, & omnem opinionem nimis seueritatis
 perfectè deponens, [manus suas lauabit in sanguine
 peccatoris.] Interim tamen dum ab hac regione ob-
 scuritatatis, atque mendacij, ad terram claritatis & ve-
 ritatis venimus, quàm digni sint peccatores æternis
 & intolerabilibus pœnis, possumus ex ratione læ-
 tantij colligere: Is sic habet: Si seruorum nequis-
 simus habetur, qui dominum suum fuga deserit; si que
 verberibus, & vinculis, & ergastulo, & cruce, & omni
 malo dignissimus iudicatur; & si filius eodem modo
 perditus atque impius existimatur, qui patrem suum
 derelinquit, ne illi obsequatur, ob eamque causam
 dignus putatur, qui sit ex hæres, & cuius nomen in
 perpetuum de familia deleatur: quanto magis qui
 Deum deserit, in quem duo vocabula domini & pa-
 tris æquè veneranda conueniunt? Nam ille qui ser-
 uum pretio comparat, quid in eum beneficij confert,
 præterquam alimenta, quæ illi vtilitatis suæ gratia
 subministrat? Et qui filium generat, non habet po-
 testatem, vt concipiatur, vt nascatur vt uiuat. Vnde
 apparet non esse illum patrem, sed tantummodo
 generandi ministrum. Quibus ergo supplicijs di-
 gnus est defertor eius, qui & dominus verus, & pater
 est, nisi quæ Deus ipse constituit? Qui spiritibus in-

Bern.

Psal. 24.
nu. 10.

D. Tho. 1.
p. 9. 21.
art. 4.

Psal. 57.
n. 11.

Lactantius.
de diuin.
iustitiâ.
c. 19.

A iustis æternum parauit ignem, quod ipse per vates
 suos impijs ac rebellibus comminatur.] His tu con-
 sideratione adiace, Deus quis, quantumque sit domi-
 nus, & homo quàm vilis seruus; ille quàm benignus
 pater, hic verò quàm ingratus & prodigus filius, qui
 non semel sed millies eius bona dilapidat: expende
 quoque qualis sit offensa in Dei maiestatem illata,
 ob quam causam, & quàm sine fuce, ac sine excusa-
 tionis colore patratæ, & videbis luce clarijs in im-
 mensum omnem punitionem sibi irrogatâ superare.

In detestatione peccati mortalis incipiendum
 esse à cognitione propriæ imbecillitatis,
 vtemque à timore, & spe.

C A P. V.

I s, & alijs similibus (nam plurima alia
 adduci possent) inuestiganda est ne-
 quitia lethalis peccati, & inspicendum
 quàm obscura & terra sit eius facies,
 quàm interiora eius sunt plena dolo,
 quales fructus procreet, & quantas strages calamita-
 tesque progignat, & ex ista inquisitione sanè perutili,
 via ad eius detestationem odiumque paratur. Nam
 voluntas humana, quæ in bonum naturaliter tendit,
 sicut auris in sonum, & oculus in colorem; sicut ea di-
 ligit, quæ sibi offeruntur pulchritudine, honestate, &
 vtilitate vestita; ita ea odio habet, quæ sibi fœditate,
 turpitudine, & doloribus circumdata demonstran-
 tur. Peccati autem detestatio in homine à cog-
 nitione propriæ imbecillitatis incipiat necesse est, qua
 scilicet mens in recta & certa fide fundata, cogno-
 scat peccati deletionem, & impij iustificationem,
 opus Dei esse, hominis conatum non excludentis,
 immo deposcentis omnino, & ab illo atque eius gra-
 tia initia totius huius operis dimanare. Iustificatio-
 nem enim opus Dei esse vtriusque testamenti pagina
 apertè proclamant, Dauid enim ait: Deus virtu-
 tum conuerte nos,] quia nos animas nostras con-
 uertere non valemus: [ostende faciem tuam,] ac be-
 nignitatem tuam in nostram exiguitatem exerce, [&
 salui erimus.] Et Ieremias: Conuerte me Domine,
 & conuertar,] & à te hoc opus meæ liberationis in-
 cipiatur, [quia tu es Dominus Deus meus.] Et rursus:
 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur; inno-
 ua dies nostros sicut à principio,] vt scilicet ad gra-
 tiam perditam redeamus. Dominus ipse quoque per
 Ioannem ait: Nemo potest venire ad me,] gressibus
 nimirum animæ, ac mentis affectibus, [nisi pater, qui
 misit me, sua gratia traxerit eum.] Paulus verò: Ipse
 est qui operatur in nobis & velle, & perficere;] immo
 & cogitare: neque enim ex nobis possumus prima ius-
 titiæ semina, id est, bonam, de reitu ad domum pa-
 ternam, cogitationem habere: quia non sumus [suf-
 ficientes cogitare aliquid à nobis,] quasi ex pharetra
 nostra illius bonæ cogitationis sagitta nascatur, [sed
 sufficientia nostra ex Deo est.] Et quidem non so-
 lum ita generaliter, sed etiam speciatim sacræ litteræ
 Deo vniuersa opera iustificationis attribuunt: Vt
 homo à peccato resurgat, necessaria est fides? Sed
 [Patrem nemo nouit nisi Filius, & cui voluerit Filius
 reuelare;] & diuina mysteria Pater reuelat paruulis,
 & Petro Christi diuinitatem [non reuelauit caro, &
 sanguis, sed Pater, qui in cœlis est.] Est necessarius
 timor? Sed timorem meum, inquit, dabo in corde
 eorum, vt non recedant à me.] Est necessaria spes?
 Sed Deus vocatur à Paulo Deus spci, qui replet nos

B

C

D

E

Psal. 99.
20.

Ierem. 31.
18.

Oratio
Ierem. n.
21.

Ioan. 6.
44.
Philip. 2.
13.

2. Corin.
3. n. 5.

Matth. 11.
27.
ibi. n. 25.
Matth. 16.
nu. 17.
Ierem. 32.
40.
Rom. 15.
13.

omni

omni gaudio, ut sciamus quoniam ipse est, qui hominum corda in spem erigit, & fiduciam veniæ impetrandæ promittit. Est necessarius dolor de peccato? Sed gentibus dedit Deus penitentiam ad vitam. Et [benignitas Dei ad penitentiam te adducit.] Et necessaria charitas? Sed [dilectio ex Deo est.] Et [diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.] Non ergo humana fragilitas rebellet adversus potentiam, & misericordiam Dei, sed ab eo accipiat suæ conversionis initium, ut omnis boni, ac præsertim tanti boni, Deum authorem esse cognoscat.

Sed quam ratione poterit homo sibi suam conversionem arrogare? Quis potens est insolubilibus vinculis peccatorum constrictum dissolvere, nisi ille qui soluit compeditos? Quis ab oculis animæ caliginem iniquitatis auertere, nisi ille qui illuminat cæcos? Quis membra confecta, & vires dilaceratas integras reddere, nisi ille, qui erigit elisos? Quis peccatores aquis impietatis immerfos educere, ut diligat eos, nisi ille qui diligit iustos? An potest agrotus, & omni medicamento carens, se ipsum sanare? Dæmonis catenis implicatum se ipsum expedire, cum impotens sit? Et mortuus, ac in sepulcro iacens, se ipsum suscitare? Profecto non tantum vitæ sanctitatis, & gloriæ merces donum Dei est, sed etiam prima conversio tanquam donum magnum, & initium aliorum animæ ab eius liberalitate & misericordia recipit. Nā triplex, ut Bernardus ait, nobis necessaria est benedictio; præueniens, adiuvans, & consummans. Prima, misericordiæ, secunda, gratiæ; tertia, gloriæ; præuenit misericordiæ conversione; adiuvat gratia conversationem; perficit gloria consummationem. Verum in his tribus non immerito dulcius sapit ea quæ non modò immeritos, sed & malè meritos præuenit, ut dū adhuc sumus filij iræ, & operamur opera mortis, ipse cogitet super nos cogitationes pacis, & ne petentibus quidem, immo & impetentibus, non inuocantibus, sed prouocantibus, non interpellantibus sed repellentibus, spiritum bonum, spiritum vitæ, adoptionis spiritum largiatur. Quid illi animæ dulcius, cui misericordia tanta non sapit? Hæc quidem miseratio Dei est, & miseratio dulcis, quæ peccatorem à felle amaritudinis & iniquitatis abducit, in gratiæ suauitatem admittit. Ipse iustitiæ ciuitatem ædificat, ipse extructam sua protectione custodit, ipse viam ad quærendam istam ciuitatem, & ad oprandam eius extructionem, ostendit. Sapienter namque Ambrosius ait: illum Psalmi versum: Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam,] ad hominis iustificationem applicans: Audeo etiam ego dicere, quòd homo viam non possit adoriri, nisi Dominum habeat præuiatorem. Vnde scriptum est: Post Dominum tuum ambulabis:] Et, A Domino dirigitur via viri.] Denique ille perfectior, qui intelligeret se sine Deo ambulare non posse.] Id omnino intelligat homo, & se potentem ad peccatum, impotentem verò sine Deo authore iustitiæ ad iustitiam agnoscat. Homines enim post lapsum Adæ, infirma ac imbecilla potentia potentes sunt ut delinquant, ut cadant, ut se in barathrum inferni præcipitent: de quibus dicit Isaias: Væ, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem:] at infirmi omnino sunt sine Deo, ut à fouca impietatis resurgant. Quod & sanctus David confitetur, dicens: Deus meus, misericordiæ eius præueniet me.] Et Augustinus: Hæc est humanæ voluntatis natura, ut ad malum quidem eius prior sit, ad bonum verò eius prior sit voluntas Creatoris eius, siue ut eam faceret, quæ nul-

A la erat, siue ut reficeret, quæ lapsa perierat.

Non tamen iustificatio hominis ita est opus Dei, ut nostrum laborem, & cooperationem excludat, immo illam omnino gratiam sequentem, & ei cooperantem efflagitat. Ut enim Hieronymus ait: Vult Deus saluari omnes, & in agnitionem veritatis venire. Sed quia nullus absque propria voluntate saluatur (liberi enim arbitrij sumus) vult nos bonum velle, ut cum voluerimus; velit in nobis & ipse suum complere desiderium.] Id quidem sonant sacrarum litterarum verba, quæ à nobis conuersionem, & reditum ad Dominum exigunt. Qualia sunt illa Ezechielis: Conuertimini, & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.] Et illa Isaiæ: Conuertimini, sicut in profundum recesseratis.] Atque illa Domini Saluatoris: Penitentiam agite: appropinquauit enim regnum cælorum.] Id etiam indicat nomen inditum Domino, quo eum adiutorem nostrum vocamus, & in adiutorium nostrum interpellamus. Domine, inquit David, adiutor meus, & redemptor meus.] Et, Adiutor meus, ne derelinquas me, neque despicias me.] Et iterum: Exurge Domine, adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum.] [stud, inquam, adiutoris nomen satis nostram cooperationem insinuat. Quoniam, ut Augustinus ait: Neque adiuuari potest, nisi qui aliquid sponte conatur: quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorum natura voluntatem, rationemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.] Ac tandem si nos non cooperatemur actioni miserentis Dei, nequaquam digni laude ac remuneratione censemur, quia nemo, nisi de eo, quod ipse sponte agit, & bene agit, iure laudatur.

Ex hac autem Catholica veritate duo scitu valde necessaria nobis colligenda sunt. Alterum est, peccatorem debere magno seruiore ad Deum recurrere, eumque precibus & gemitibus exorare, ut ipsum iacentem in cæno peccati erigat, ad se trahat, actibus supernaturalibus moueat, & à vinculis iniquitatis per gratiam gratum facientem expediat. Ab eo enim donum petendum est, in cuius potestate positum est illud donare; iustificationis autem beneficium Deo misericorditer donante, conceditur, vnde æquum est ut ab ipso postuletur. Dicat ergo peccator ad Dominum, quanto potuerit cordis affectu, illa verba Davidis: In te Domine speraui, non confundar in æternum: in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam, accelera, ut eruas me. Est o mihî in Deum protectorem, & in domum refugij, ut saluum me facias.] Aut alia similia verba, non tam ore, quàm corde & affectu, pronuntiet, quibus petat à peccato liberari: certò sciens, quia Dominus est, [qui tollit peccata mundi.] Ipse est, qui tollit catenas peccatorum, utique à manu, ab oculo, à collo, ut inquit Bernardus, demum etiam à carne ipsa, cui peccatum altius infixum est. Tollit peccatum è manibus, commissa peccata delens: tollit ab oculo, purgans cordis intentionem: tollit à collo, violentam remouens dominationem; sicut scriptum est: Sceptrum exactoris eius superasti, sicut in die Madian.] Tollit denique à carne, quia ipse facit, ut non regnet peccatum in nostro mortali corpore.] Si ipse tollit peccata, & sua potentia iniquitates dissipat, orandus certè est, ut quod in aliis peccatoribus fecit, in nobis quoque perficiat. Alterum est, ut peccator hanc orationem fundens, diuinam gratiam nulli deficientem sequatur, eique se diligentem comitem præbeat, & actibus ad conuersionem suam necessariis sedulo præstandis insistat. Et sicut Iudas Machabæus primò cum suis clamauit in cælum, ut Dominus eorum miseretur,

E

Hieron. in epi. lo. larn ad Tim. c. i.

Ezech. 18. n. 30. Isa. 31. n. 6. Matth. 3. n. 2.

Psal. 18. 15. Psal. 26. n. 9. Psal. 43. n. 26. August. 2. de pecc. meritis, c. p. remiss. c. 5.

Psal. 30. n. 1. 2. 3.

Ioan. 1. n. 29. Bern. ser. 6. de Ad. mensu.

Isa. 9. n. 4

1. Machab. 4. n. 10.

Act. 17. n. 18. Rom. 2. n. 4. 1. Ioan. 4. n. 7. Rom. 5. n. 5.

Psal. 145. 8.

Bern. ser. 39.

Psal. 126. n. 1.

Ambros. de Luc. 1. n. 10. Prou. 20. n. 24.

Isa. 5. n. 22.

Psal. 38. 11. Aug. lib. 2. contra duas epi. Pelag. 9.

& statim cum hostibus Israelis animosè pugnauit, & fauente Deo illos eiecit: ita homo prius clamet ad Dominum, aduersus peccata, eius gratiam & auxilium expostens, & statim timore & spe, detestatione & amore, confessione & satisfactione debita, fuga occasione, & dignis actibus penitentiae aduersus peccata pugnet, & sine dubio victor exiit.

De Timore. §. I.

Quod ergo saluari vult, & à peccato liberari, à casto timore Domini bellum istud incipiat. Nam timor efficacissimè facit peccata deserere, & ea, quae delectabant, abicere. Quod sanctus Iob aperte fatebitur, dicens: Semper quasi tumentes fluctus super me timui Dominum, & pòdus eius ferre nò potui. Ac si diceret, hic timor, & pavor Dei fecit me ab amore illicito fugere, & ab iniuria puillorum temperare. Fluctus enim cum tumentes desuper imminant, inquit Gregorius, cumque eam, quam deseruit, mortem minantur, nulla tunc nauigantibus cura temporalium, nulla carnis delectatio ad mentem reducit, ea ipsa quoque ex naui proiciunt, pro quibus longa nauigia susceperunt, cunctae res in despectum mentis veniunt, amore viuendi. Quasi ergo tumentes super se fluctus Deum metuit, qui dum veram vitam desiderat, omnia despiciit, quae hic possidens portat. Cum autem timor Dei duplex à patribus distinguitur, alter seruilis, alter filialis, & quilibet eorum in duos alios diuidatur: nam est seruilis timor, qui timet propter poenam incursum, & seruilis timor, qui timet propter gloriam amissam: & est filialis timor, qui metuit propter culpam patratam, non sine respectu ad poenam, qui dicitur initialis, & alius, qui tantum metuit propter offensam, & culpam in Deum summum bonum admissam: peccator in his timoribus ordinatè se exerceat, & ex primo per media ad postremum ac perfectum perueniat. Timeat itaque Deum principio propter incomparabilem poenam, qua peccando se dignum, & debitorem fecit. Haec enim poena signata est à Domino per debitum decem millium talentorum, quam nisi ipse dominus benignè condonet, seruus pauper & humilis non potest exolucere. Hunc autem timorem ista breuiter suscitabant: Primò consideret homo sceleratam peccati, & eius malitiam, quam supra descripsimus. Secundo, poenas maximas in sacris Scripturis contentas, quibus Dominus in peccatores, vt in Angelos apostatas, & in primos parentes, & in plurimos alios animaduertit. Tertiò, calamitates, quas in regna, & in ciuitates, vt in illas Sodomorum, causa peccatorum immisit. Quarto, mortis certitudinem, & acerbitatè. Quintò, diuini iudicij rigorem, & rectitudinem. Sextò, inferni, & poenarum eius aternitatem. Septimò, Christi patientis & morientis angores. Nam si in viridi ligno talia facta sunt, in arido quid fieri? Octauò, infinitatem diuinæ iustitiae, cui absonum esset, tantæ maiestatis offensam, & tantam offensam inultam & impunitam relinquere. De isto primo timore haec verba notanda sunt apud Basilium: Si quando te senseris ad aliquod ceteriac proflire peccatum, mihi ad mentem renoca formidabile illud, nec vlli mortalium tolerabile Christi iudicium, in quo quidem praesidet iudex in alto & sublimi throno: astatib portò creatura omnis praetrepida, & contremiscens, ad illius gloriosum & illustrem aduentum, & singuli quique listentur, de his examinandi, quae quisque gessit in viuis. Deinde, eos qui multa peccata in vita admiserunt, horrendi quidem ac tristes circumstantur angeli, ignem paratum contuentes, ignem expirantes, propter propositi

Iob 31. n. 23.

Greg. 21. Mor. 6. 17.

Matth. 18. n. 24.

Luc. 23. n. 31.

Basil. in reg. Crebro ad interrog. 209.

A amarulentiam, vultum praefertens morti similem, pro merore atque hominum odio. Subinde conspiciunt barathrum in immum patens, tenebras impermeabiles quidem illas, ignem obscurum, causticas vires habentem, luce destitutum. Inde vermium innumerabilem genus venenosum, ac carniuorum, elicans semper, nec tamen se exfatians, intolerabiles dolores moribus infligens. Postremò omnium durissimam poenam, probrum illud, & verecundiam sempiternam. His omnibus excitatur timor seruilis, quorum consideratione curet homo affectum mouere, & voluntatem suam claus metus, & horrois tantorum malorum, affigere.

Deinde timeat peccator propter inestimabilia dona gratiae, & gloriae, quae Deum offendens abiecit. Sicut enim ille homo, qui descendebat ab Hierusalem in Hiericho, non tantum vulneratus est à latronibus, & plagis repletus, sed etiam spoliatus bonis suis; ita peccator miserum peccatorem non solum vulnerauit, verum & ab eo quoque omnia bona, excepta fide & spe, supernaturalia diripiit. Excitet itaque se ipsum peccator ad concipiendum timorem, considerans suis iniquitatibus quam preciosam gratiae donum, quantas virtutes, quantos labores, & merita perdidit, & quomodo Dei visionem ac aeternam fruitionem, animae & corporis gloriam, coelestem habitationem, & sanctorum, ac Angelorum dulcissimum consortium amisit. Timeatque eum, qui, nisi respiscat, & à peccato discedat, potest in perpetuum, seruam sibi rebellem omnibus his bonis priuare, & pauperem ac miserum derelinquere. Istum timorem secundum ex praedicta causa conceptum breuiter exposuit Bernardus, dicens: Primus timor est, ne cruciemur in gehenna. Secundus, ne exclusi à visione Dei priuemur tam inestimabili gloria. Et Cassianus de sublimiori timore loquens, eius etiam mentionem fecit, dicens: Quisquis in huius fuerit charitatis perfectione fundatus, necesse est vt ad illum sublimiorem timorem gradu excellentiore conscendat, quem non poenarum terror, non cupido praemiorum, sed amoris generat magnitudo. Hic timor licet seruilis sit, & à primo nullo modo natura distinctus, tamen aliquo gradu est illo priori superior, quia iam non vt mancipium videtur flagella spectare, sed vt mercenarius nouit mercedis & praemij amissionem timere.

C Timeat postea peccator altiori modo timore initiali, non tantum propter poenam incursum, & gloriam amissam, sed etiam propter offensam, & culpam, quam in Deum suum conditorem admisit. Ad hunc verò timorem non solum praedictis excitatoriis, sed iis quoque, quae statim subiiciemus, se ipsum excitet. Hoc enim habet hic initialis timor, vt Thomas ait, quod simul poenam, & culpam metuit, & propter vtrunque à peccato recedit. Quo timore pulsatus videtur ille prodigus filius cum in domum patris redire decreuit. Quanti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant panibus; ecce bona, quae amittit; [ego autem hic fame pere] ecce mala, quae incurrit; [surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccauit in caelum, & coram te;] ecce respectam culpam, qua discedendo à domo paterna suum genitorem offendit. De illoque videtur loquutus Bernardus, dum ita ait: Huic seruili timori succedit tertius timor, videlicet initialis, quando homo incipit facere bonum propter dilectionem Dei, quod antea faciebat propter timorem inferni. De hoc initiali timore ait Dauid Propheta in Psalmo: Initium sapientiae timor Domini. Initialis timor est, quando homo incipit amare Deum, quem antè timebat. Istum

D Timeat postea peccator altiori modo timore initiali, non tantum propter poenam incursum, & gloriam amissam, sed etiam propter offensam, & culpam, quam in Deum suum conditorem admisit. Ad hunc verò timorem non solum praedictis excitatoriis, sed iis quoque, quae statim subiiciemus, se ipsum excitet. Hoc enim habet hic initialis timor, vt Thomas ait, quod simul poenam, & culpam metuit, & propter vtrunque à peccato recedit. Quo timore pulsatus videtur ille prodigus filius cum in domum patris redire decreuit. Quanti, inquit, mercenarij in domo patris mei abundant panibus; ecce bona, quae amittit; [ego autem hic fame pere] ecce mala, quae incurrit; [surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater peccauit in caelum, & coram te;] ecce respectam culpam, qua discedendo à domo paterna suum genitorem offendit. De illoque videtur loquutus Bernardus, dum ita ait: Huic seruili timori succedit tertius timor, videlicet initialis, quando homo incipit facere bonum propter dilectionem Dei, quod antea faciebat propter timorem inferni. De hoc initiali timore ait Dauid Propheta in Psalmo: Initium sapientiae timor Domini. Initialis timor est, quando homo incipit amare Deum, quem antè timebat. Istum

E Pater peccauit in caelum, & coram te;] ecce respectam culpam, qua discedendo à domo paterna suum genitorem offendit. De illoque videtur loquutus Bernardus, dum ita ait: Huic seruili timori succedit tertius timor, videlicet initialis, quando homo incipit facere bonum propter dilectionem Dei, quod antea faciebat propter timorem inferni. De hoc initiali timore ait Dauid Propheta in Psalmo: Initium sapientiae timor Domini. Initialis timor est, quando homo incipit amare Deum, quem antè timebat. Istum

Luc. 10. n. 30.

Bern. ser. 2. Dominice 1. post Octauam Epiphaniae. Cass. coll. 11. c. 13.

22. q. 19. art. 2.

Luc. 15. 17. 18. 19.

Bern. ser. 4. ad fororè.

Psal. 110. n. 10.

etiam

In 1. in li
quo rida.
Trac. de
Timore.
c. 5.

Thom. 1.
ar. 2.

etiam timorem breuissimè & apertissimè descripsit Laurentius Iustinianus, dicens: Timor initialis est, quo timet quis Dei offensam, & pœnam. Unde quasi habet duos oculos, vnum ad pœnam, & alterum ad Dei offensam: & hic est prædictis principalior.] Hic timor non quidem feruor, nec mercenariorum sed filiorum est, vt Thomas ait, sed filiorum incipientium est, & imperfectum, quos paternus amor à culpa non auocat, nisi timor aliquis intercedat.

Denique enitatur peccator timere Deum timore perfectissimo, scilicet timore filiali, quem tamen non nisi post adeptam charitatem consequetur. Sed hoc loco eius mentionem facimus, ne iterum ad timoris species redeamus. Est autem timor filialis, quo quis à peccato discedit, non propter pœnam simul & culpam, quam, vt pessimam, apprehendit, sed propter Dei reuerentiam, & bonitatem, cui vult per omnia placere, & ne deficiat à possessione veri boni, & decore virtutis. Hunc excitabit homo, si consideret malitiam peccati per se ipsam odibilem, & detestabilem, pulchritudinem virtutis per se ipsam amabilem, bonitatem Dei, ac eius infinitas perfectiones, propter quas est omni obedientia & obsequio dignissimus, & immensa beneficia in hominem collata, & innumera dona, quibus quotidie præuenit nos. Hic est Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi,] quem perfecta charitas foras non eicit, sed vt inseparabilem effectum, ac charissimum filium, promouet, nutrit, atque consummat. Ad eum incitantur sanctitiam, atque perfecti, nam, Time Deum omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum.] Et quidem beatus Dorotheus proposito timore seruu, quem ipse iagogicum, siue introductorium vocat, istum filialem timorem hac oratione describit: Alter Deo in cunctis pareat ex amore & beneuolentia in Deum, & in ipsum bonum atque virtutem, vt scilicet hoc medio Deo placeat, & gratus sit. Nouit hic profectò quid bonum, quid virtus sit. Nouit quid sit cum Deo esse. Hic perfectam & veram, de qua loquitur Apostolus, habet charitatem, & ipsa charitas eum in perfectum timorem adducit. Timet enim hic diuinam voluntatem, & obseruat, non metu plagarum, non verberum, sed degustans iam quam dulce sit cum Deo esse, timetque ne ea priuetur dulcedine, neve excidat.] Enitendum est igitur, quasi per gradus ad hunc sanctum & castum timorem ascendere, ita scilicet, vt iam peccata non metu pœnæ, non vitæ æternæ desiderio, sed virtutis concupiscentia, & Dei amore timeamus, non quia pœna timenda non sit, & gloria desideranda, sed quia esto quòd hæc non essent (quod tamen est impossibile) adhuc peccatum fugeremus, vt Domino, quem patrem agnoscimus, placeamus. Hic inquam timor querendus est, quoniam non tantum consensum in malum tollit, sed & sensum atq; paulatim sensum ipsum mali diminuet, & nos in maxima tranquillitate constituet.

De spe. §. 2.

Timor iste postremus sanctus & castus secum affert alacrem & salubrem spem. Quid enim non speret à patre filius? Quid non confidat in illo, erga quem homo affectum amoris induit, & cuius vel minimam displicentiam exhorret? At dum aliquis seruu timore pulsatur, debet se ad spem veniæ consequendæ diligenter excitare, ne malis suis absorptus & pressus, vitio desperationis obrinatur. Cogitet igitur magna esse sua peccata, sed Dei misericordiam esse maiorem, & ita maiorem, vt vniuersa peccata hominum diuinæ misericordiæ cõparata, instar pun-

Acti, aut momenti statera videantur. Cogitet, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impenitentes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communitio non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Bibliotheca

Eszech.
33 nu. 11.
1. Timor.
2. n. 4.

Ecclef. 2.
9.

Hugo. lib.
3. de An.
ma. c. 7.

Psal. 67.
n. 14.

Psal. 67.
n. 14.

Cogitet, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impenitentes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communitio non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Dicatur Peccatum mortale contritione delendum esse, & de proposito emendationis.

CAPVT VI.

Qui grauisimo morbo laborare se sentit, & iam mortem imminet, & celeri cursu aduententem formidat, & ex alia parte, nec de ratione euadendi, nec de salute desperat, non sine magna sollicitudine omnem mouet lapidem, omniâque sibi possibilia media adhibet, vt se à morte propiciat, & ad incolumitatem perditam redeat. Idem omnino faciat peccator, qui & grauitatem peccatorum suorum, & mortem, ac pœnas æternas velociter ad ipsum obruendum currentes aduertit, & per spem fide illuminatam ad animæ sanitatem, & ad diuinam gratiam se posse redire cognouit. A conscientiæ igitur examinatione hoc suæ salutis opus ordiatur, vt super interfectos suos, aut super se ipsum interfectum, & spiritaliter peccatis occisum, luctum vnigeniti, & plantum amarum

Iere. 6. n.
26.